

Regionstyrelsen

Informationsärende: uppföljning av bibliotekens arbete för digital delaktighet**Förslag till beslut**

- Informationen tas emot.
-

Sammanfattning

I bibliotekens uppdrag ingår att arbeta för att öka allmänhetens digitala delaktighet, kompetens och medie- och informationskunnighet. Biblioteken på Gotland arbetar sedan hösten 2021 aktivt för att motverka digitalt utanförskap och öka den digitala delaktigheten för alla i samhället. Arbetet märks på olika sätt, till exempel erbjuds individuell handledning i att använda digitala verktyg. Vidare anordnas så kallade IT-caféer, både i bibliotekens regi och i samverkan med andra aktörer som möter målgrupperna.

Arbetet bedrivs i samarbete med Biblioteksutveckling på Gotland. Arbetet finansierades under 2021 och 2022 med medel från Kulturrådets satsning Stärkta bibliotek. Under 2023 finansieras arbetet med stimulansmedel från SKR.

Biblioteken tillhandahåller också surfplattor för utlån samt ett flertal digitala tjänster och handledning i att använda dem för att underlätta för personer med olika funktionshinder att ta del av bibliotekens utbud av medier.

Ärendebeskrivning**Statistik och mål**

- Var femte pensionär använder inte internet.
- 45 procent av de över 83 år använder inte internet.
- Särskilt äldre anger kostnad som skäl till att inte använda internet.
- Tekniken begränsar två av tre pensionärer.
- Kvinnor undviker internet på grund av upplevd otrygghet.
- Män undviker internet av integritetsskäl.

Statistiken ovan och de hinder som nämns för att använda internet och digitala verktyg presenteras i Internetstiftelsens undersökning ”Svenskarna och internet

2022”¹. I region Gotlands biblioteksplan för 2022-2024 anges att biblioteken ska arbeta för att öka allmänhetens digitala delaktighet, kompetens och medie- och informationskunnighet. I den regionala utvecklingsstrategin (RUS) anges möjligheten att delta i det allt mer digitaliserade samhället som en grundläggande demokratisk rättighet. Forskning, statistik och verksamhetens och regionens mål ligger till grund för det arbete som biblioteken på Gotland bedriver sedan hösten 2021 för att öka den digitala delaktigheten och motverka digitalt utanförskap.

IT-caféer

En populär aktivitet som biblioteken anordnar är så kallade IT-caféer, dit medborgare kan komma för att i workshop-form under ledning av personal från biblioteken lära sig att använda digitala verktyg och utforska internet som resurs. Ett antal caféer har genomförts i samarbete med Svenska KommunalPensionärens Riksförbund (SKPF) och region Gotlands hälsofrämjande enhet. Under 2022 anordnades fem träffar runt om på ön. Under våren 2023 har genomförts sex träffar på Almedalsbiblioteket.

Individuell handledning

Den aktivitet som fått störst genomslagskraft är individuell digital handledning, då låntagaren tillsammans med en biblioteksanställd får hjälp att använda digitala verktyg och navigera i den digitala världen. Innehållet anpassas helt utifrån individens behov och önskemål, om det finns hinder för låntagaren att ta sig till biblioteket erbjuds hembesök. Frågorna som behandlas är allt från att förstå mobiltelefonens mest grundläggande funktioner som att svara när det ringer eller ringa ett samtal, till att lära sig ”surfa säkert” och identifiera bedrägerier. Till de vanligaste frågorna hör att lära sig skicka sms (företrädesvis till barnbarn) och ladda ned och använda mobilt bank-ID. Under 2022 anordnades 190 individuella handledningstillfällen och under första kvartalet av 2023 har nästan 100 personer deltagit. Efterfrågan ökar ständigt. Hittills kan vi tillgodose efterfrågan genom att frigöra personal från andra arbetsuppgifter och ersätta dem med vikarier bekostade av externa bidrag.

Inköp av surfplattor

De externa bidragen har även bekostat inköp av ett antal surfplattor som finns tillgängliga på samtliga bibliotek för hemlån, precis på samma sätt som en bok. I samband med lånet kan låntagaren boka individuell handledning för att lära sig använda surfplattan optimalt. Under 2022 gjordes 142 lån av surfplatta. Även här ökar efterfrågan.

Finansiering

Arbetet bedrivs i samarbete med Biblioteksutveckling på Gotland. Arbetet finansierades under 2021 och 2022 med medel från Kulturrådets satsning Stärkta bibliotek. Under 2023 finansieras arbetet med stimulansmedel från SKR. Regionstyrelseförvaltningen har äskat medel i budgetberedningen 2023 för att kunna permanenta arbetet och införliva det i bibliotekets ordinarie uppdrag, men vid skrivandet av detta informationsärende har budgetberedningen ännu inte hållits.

Bedömning

¹ <https://internetstiftelsen.se/kunskap/rapporter-och-guider/svenskarna-och-internet-2022/>

Både forskning och vår egen erfarenhet av arbetet med att öka den digitala delaktigheten visar att det finns en inte obetydlig del av befolkningen som inte har tillgång till de mest grundläggande digitala tjänster som idag upplevs som självklara för de flesta av oss. De äldre är särskilt berörda. Att få hjälp av biblioteken för att kunna känna en större delaktighet i det digitala samhället har verkligen mottagits väl av gotlänningarna, framför allt av den äldre befolkningen vilket är särskilt glädjande. Efterfrågan på framför allt individuell handledning ökar. Så länge vi har möjligheten att arbeta med externa bidrag kan vi tillgodose behoven. Hur arbetet ska fortsätta och utvecklas när vi inte längre har tillgång till extern finansiering behöver utredas. Viss service kommer att kunna erbjudas inom vår ordinarie verksamhet, men vi kommer inte att kunna tillgodose de stora och ökande behoven. Vi ser att vi på biblioteken kan göra skillnad för framför allt våra äldre medborgare med vårt arbete för digital delaktighet och mot digitalt utanförskap.

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
T f regiondirektör

Skickas till

Anvisning: vilka som ska meddelas/delges.